הלכה · משנה תורה · מפרשים · שער המלך · ספר אהבה

שער המלך על משנה תורה, הלכות ברכות

רבי יצחק נוניס בילמונטי

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

שער המלך על משנה תורה, הלכות ברכות

רבי יצחק נוניס בילמונטי

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/שער-המלך-על-משנה-תורה-הלכות-ברכות/
הקובץ נוצר ב־22 בנובמבר 2026 מגרסה 202611200317-v39 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק ד 4
הלכה ד 4
פרק ו 5
הלכה א 5

פרק ד

הלכה ד

זכרים שהיו יושבים לאכול כו'. כתב מרן ודע דבגמרות שלנו דגרסינן תניא כותיה דרב חסדא חברים שהיו מסובין לשתות יין כו' וראיתי להתוס' שם ד"ה תניא כותיה שכתבו וז"ל פי' רשב"ם הא דלא מייתי ראיה כרב חסדא מרבנן דר"י משום דבההיא לא קתני בהדיא יין כו' וי"ל מש"ה לא מייתי סייעתא מינה משום דאיכא מ"ד בסנהדרין דבמה נמי לפ' עכ"ל ויש לדקדק טובא דמאי קושיא אימא דמשו"ה לא מייתי מברייתא דלעיל סייעתא משום דאיכא למימר דה"ה דפליגי רבנן אף בדברים שאינן טעונין והא דקתני עקרו להודיעך כחו דר"י וכדאמר בגמ' משא"כ בברייתא זו דלא מייתי סברת ר"י דייק שפיר מדקתני יעקרו דמשמע דוקא בדברים שאינן טעונין הוא דא"צ וצ"ע. ודע דבדברים שאין טעונין ברכה לאחריהן במקומן נראה מדברי רשב"ם בהדיא דבהניחו שם מקצת חברים מהני שהרי כתב בד"ה להודיעך כחו וז"ל וליכא לאקשויי אדרבא לשמועינן דברים שאין טעונין ברכה לאחריהן במקומן להודיעך כחן דרבנן דמקילין כ"כ שאפילו הם אין צריכין לברך ומשום כחא דהיתרא עדיף יע"ש ואי ס"ל דבדברים שאין טעונין ברכה במקומן אפילו הניחו לא מהני מאי קו' הא ל"ש הכא כחא דהתירא עדיף א"ו דס"ל לרשב"ם דבהניחו מהני וכן הוא דעת הסמ"ק בהדיא הביאו מרן הב"י בא"ח סי' קס"ח יע"ש ומעתה עכצ"ל שמ"ש מרן שם וז"ל ומשמע דלדעת הפוסקים כר"ח לא שנא לן בין הניח מקצת ללא הניחו דבדברים שאין טעונין ברכה במקומן אפילו הניחו נמי צריך לברך כו' היינו דלא כרשב"ם וסמ"ק ופשוט. והכריחו לומר כן משום דלא חזינן דמייתי הך חלוקא בדין דברים שאין טעונין ברכה והטור לא הביאו אלא גבי דברים הטעונין ברכה לדעת הרי"ף. ויש לדקדק טובא דא"כ אדפריך תלמודא לר"ח מברייתא דבני חבורה ודייק דבדברים הטעונין איירי ממשמעות דעקרו בפשיטות הו"ל לדייק מדחילק בברייתא ומדחולק בין הניח ללא הניח וכדברים שאין טעונין ליכא לחלק ביניהו כמ"ש מרן הב"י כך שמעתי מקשים וכן ראיתי להר"ב מג"א בסק"ג שהקשה על הב"ח יע"ש ונ"ל לומר דודאי תלמודא לא מצי פריך בפשיטות הכי ולאקשויי לרב חסדא משום דמצי למימר דרב חסדא לית ליה האי סברא ומש"ה פריך ממשמעות דעקרו וכ"ת א"כ נימא דהכי הוא האמת יש לומר דהוכרחו לומר כן ממאי דתירץ בגמ' לר"י הה"ד דאפילו בדברים שאין טעונין כו' וק' להו קו' רשב"ם ז"ל דאדרבא כחא דהיתרא עדיף משו"ה הוצרכו לומר דתלמוד ס"ל דבהניחו נמי ל"מ בדברים שאין טעונין ול"ש בהא לומר כחא דהיתרא עדיף כנ"ל ודוק:

פרק ו

הלכה א

כל האוכל הפת שמברכין כו' צריך נט"י כו'. כתב מרן הב"י הל' נט"י סי' קנ"ח וז"ל כתב הרוקח אוכל פחות מכביצה יטול מספק ונראה שטעמו משום דכיון דבפחות מכביצה אינו מקבל טומאה כו' עכ"ל ואין זה מוסכם שהרי דעת רבינו בפ"ה מה' טו"א דלקבל טומאה בכל שהוא וכ"ה דעת רש"י בפרק כ"ש דל"ג אך דעת התוס' שם בד"ה לאימת כו' דמדאו' לא מקבלי טומאה עד כביצה ומדרבנן בכ"ש מקבלי טומאה ולטמא אחרים בעינן כביצה אפי' מדרבנן וכ"כ בפ' המצניע דצ"א ד"ה אי לענין ובפרק מרובה ד"ה פרה יע"ש וכ"ה דעת הרמב"ן בביאור התורה פ' שמיני יע"ש:

וראיתי להר"ב משנה למלך בפ"ד מהלכות הנז' שנסתפק לדעת התוס' וסייעתם דס"ל דאוכל פחות מכביצה אינו מקבל טומאה אם ב' חצאי ביצה שנטמאו כל אחד בפ"ע וחזרו ונצטרפו ונעשו כביצה אי הוי טמאים או דלמא כיון דבשעת קבלת הטומאה לא היה בו כשיעור נמצא שלא קיבל טומאה וא"כ כי נצטרפו אחר כך אינו מעלה ומוריד והביא ראיה מהתוספתא יע"ש. והר"י כולי שם בהג"ה הביא ראיה דלא מצטרפי מההיא דאיבעיא לן בפרק המצניע אי זרק כזית תרומה לבית טמא מהו ואמרינן דלענין שבת קמבעיא ליה וכגון דאיכא פחות מכביצה אוכלים והאי משלימו לביצה מאי מדמצרף לענין טומאה מחייב נמי לענין שבת א"ד לענין שבת כגרוגרת בעינן ומדנקט לה בזרק לבית טמא משמע דלבית טהור לא משכחת לה שהרי התוס' שם בד"ה אי לענין שבת כתבו דהוה מצי למפרך אמאי נקט לבית טמא משמע דאי הבעיא היא לענין טומאה ניחא דנקט לבית טמא ואם איתא דמצטרפי הא מצי למנקט הבעייא בזרק כזית טמא לבית טהור ובדאיכא פחות מכביצה אוכלין טמאים שם בבית א"ד יע"ש ולע"ד הא לא מכרעא כלל לפי מ"ש התוס' ד"ה כגון דאיכא פחות מכביצה בס"ד וז"ל ודוקא לבית טמא אבל לבית טהור לא אע"ג דחשיב ללקות עליו זר כו' כיון דאיסור זרות לא בא לו ע"י הוצאה זו יע"ש וכתב הרב ח"ה ז"ל שכונתם דלבית טהור ולאשכוחי דאתיין בהדי הדדי כגון דזרק פחות מכזית לפחות מכזית שבפנים דהוי אתיין איסור שבת ואיסור זרות בהדי הדדי ואהא תירצו כיון דאיסור זרות לא בא לו ע"י הוצאה זו כו' ור"ל דאלו לא היה כאן נמי בית ורשות אחרת היה בא איסור זרות ע"י צירוף ואיסור שבת לא בא לו ע"י בית ורשות אחרת אבל בבית טמא ניחא דאיסור טומאה נמי לא בא לו אלא ע"י בית ורשות אחרת ואלו לא היה כאן בית לא היה טמא עכ"ד יע"ש. וא"כ ה"נ איכא למימר דמשו"ה לא מבעיא ליה בזרק כזית טמא לבית טהור וב' הזיתים טמאים כיון דאיסור טומאה לא

בא לו ע"י הוצאה שהרי אלו לא היה כאן בית ורשות אחרת היה בא איסור טומאה ע"י צירוף דומיא דב' חצאי זיתים ממש ובהכי ניחא אף לפי שיטת רש"י ורבינו ז"ל דס"ל דפחות מכביצה מקבל טומאה ולפי דעתם ע"כ מאי דמבעיא ליה לרבא מדמצטרף לענין טומאה מחייב לענין שבת היינו מטעמא דכיון דבהך הוצאה עשה מעשה חשוב ומצטרף לטמא אחרים חשיבא נמי לענין חיוב שבת ועיין במ"ש הר"ב משנה למלך ז"ל בפ' י"ח מהלכות שבת דכ"א ולפי דעתם ז"ל תקש' דהוה מצי למבעי לה בכה"ג שהרי מעולם לא נסתפק הרב ז"ל אלא לדעת הסוברים דפחות מכביצה אינו מקבל טומאה אך לדעת הסוברים דמקבל טומאה פשיטא ודאי דאם חזרו ונצטרפו ונעשו כביצה דמטמאין את אחרים ואף דבשעת קבלת טומאתם לא היה בהם שיעור לטמא אחרים מ"מ כי נצטרפו עכשיו הרי הם טמאין ומטמאין אחרים. אך כפי מ"ש ניחא אף לדעת רש"י ורבינו דס"ל ז"ל דהבעיא היא משום דעשה מעשה חשוב דמצטרף לטמא אחרים דה"ט לא מהני אלא דוקא כשהצירוף לטמא אחרים לא בא לו ע"י בית שהרי אלו לא היה כאן בית לא היה כאן טומאה וא"כ בזרק כזית טמא לבית טהור וב' הזיתים טמאין כיון דהצירוף לטמא אחרים לא בא לו ע"י בית שהרי אלו לא היה כאן בית נמי היה מצטרף לטמא אחרים ולא אמרינן בכה"ג מדמצטרף לענין טומאה מחייב לענין שבת כיון שהצירוף לא בא לו ע"י בית ואיסור שבת בא לו ע"י בית כנ"ל ודוק. ולעיקר ספיקו של הרב ז"ל נלע"ד להביא ראיה דלא מצטרפי ממ"ש בפרק העור והרוטב דקי"א אמר רב אין יד לפחות מכזית כו' ור"י אמר יש יד לפחות מכזית וכתב הרשב"א ז"ל שם וז"ל וא"ת ומאי נפ"ל מינה דהא אפילו נגע באוכל עצמו אינו מקבל טומאה ואלו היינו אומרים דכל שהוא מקבל טומאה ולא אמרו כביצה אלא לטמא אחרים כדרכו של רש"י ז"ל בכמה מקומות הוה ניחא דנ"מ להכניס אלא שהתוס' כו' וכן מוכיח בהרבה מקומות דכביצה אוכלין שאמרו בין לטמא בין ליטמא וא"כ מאי נ"מ הכא יע"ש והשתא אם איתא דלדעת הסוברים דפחות מכביצה אינו מקבל טומאה אם נצטרפו ב' חצאי ביצה שנטמאו טמאים הם א"כ מאי קא ק"ל להרשב"א ז"ל הא נ"מ טובא דאי אמרינן יש יד לפחות מכזית והו"ל כאלו נגע הטומאה באוכל עצמו אם נצטרף אוכל זה בפחות מכביצה אחרת הוו טמאים ואי אין יד לפחות מכזית נמצא שלא נגע הטומאה באוכל כלל ואם נצטרף בפחות מכביצה שנטמא לא מצטרף אלא ודאי משמע דס"ל ז"ל דכיון דפחות מכביצה לא מקבל טומאה אפילו נצטרפו אח"כ לאו כלום הוא וכן נראה מדברי התוס' שם בד"ה יש יד מדלא פרשו בכה"ג כנ"ל ודוק. עוד נראה שיש להוכיח ספקו של הרב מהא דגרסינן בזבחים דל"א ע"א אמר רב הונא מנא אמינא לה דתניא האוכל שנטמא באב הטומאה ושנטמא בולד הטומאה

מצטרפין לטמא בקל שבשניהם וכתב רש"י ז"ל וז"ל ה"ג האוכל חצי ביצה שנטמא באב הטומאה ושנטמא בולד הטומאה מצטרפין לטמא בקל שבשניהם כו'. ובד"ה לטמא כתב וז"ל וא"ת אי דלא הוה ביה שיעורא מעיקרא היאך קיבל טומאה מאב הטומאה תשובה לדבריך שהאוכל מקבל טומאה בכ"ש אבל לטמא אחרים צריך כביצה עכ"ל והתוס' שם בד"ה אמר ר"ה כתבו דמיירי בשהיה בו מעיקרא בשעת קבלת טומאה יע"ש והשתא אם איתא לדעת הרב ז"ל מאי ק"ל לרש"י ז"ל הא אפילו נימא דלקבל טומאה נמי צריך כביצה אפ"ה כי נצטרפו אח"כ מצטרפין לטמא בקל שבשניהם מטעמא דמי גרם לב' לאו ראשון כדאמרינן במעילה והתוס' ג"כ אמאי הוצרכו לאוקמה כשהיה בו כביצה הא בלא"ה א"ש אלא משמע דכיון דבשעת קבלת טומאה לא היה בו כשיעור נמצא שלא קיבל טומאה מעיקרא ולא מצטרפי אח"כ ויש לדחות ודוק:

ודע שאף לדעת התוס' דסוברים דפחות מכביצה אינו מקבל טומאה ד"ת היינו דוקא כשבשעת קבלת טומאה היא פחות מכביצה אבל אם בשעת קבלת הטומאה היה כביצה אע"פ שנחתך ממנו ובא לפחות מכביצה מ"מ טומאתו לא פקע מיני' ובאיסוריה קאי ואפילו מדאורייתא וזה מבואר מדברי התורת כהנים שהביאו התוס' בפ' כ"ש ד"ה הנזכר וז"ל ועוד הר' אליהו מביא ראי' מת"כ דרשינן גבי כלי חרס ואותו תשבורו אותו אתה שובר לטהרתו ואי אתה שובר אוכלין לטהרתן וליכא למימר דהת"כ מיירי כשנשאר בו בשבירתו שיעור ביצה אבל אם נשאר בשבירתו פחות מכביצה ה"נ דפקע טומאה מינייהו דהא ליתא דכיון דכביצ' אוכלין מקבלין טומאה אפילו בשבורין מהיכי תיתי לומר דאם נשברו אף שנשארו כביצה שיהיו טהורים והתוס' שם הכריחו דפחותין מכביצ' אינו מקב"ט דאי מקב"ט בכל שהן פשיטא דלא מהני בהו שבירה והשתא אם נאמר דהת"כ מיירי כשנשאר בו כביצה תיקשי להו ג"כ הכי אלא ודאי דכיון דכביצ' אוכלין מקבלין טומאה פשיטא דלא מהני בהו שביר' ומהתימ' על הר"ב מש"ל ז"ל איך אשתמיט מיני' דברי התוס' הללו ודברי הת"כ שכתב בפ' כ"ג מהל' כלים ד"ט וז"ל ודע שמ"ש לעיל דאוכל כביצה שנטמא שחתך ממנו חציו אף שאינן מטמאין לאחרים מ"מ טומאתן לא פקע ממנו כך נ"ל שהדין כך ואע"ג דלטומאת בגדים קי"ל דבגד טמא שנפחת מג' על ג' אין בו דין טומא' ונטהר דכיון דפחות מג' על ג' אינו מקב"ט פקע טומא' מיני' שאני התם כו' יע"ש. ולפי האמור אין צורך לזה דשאני אוכלין דגלי בהו קרא דלא מהני בהו שביר' כנ"ל ודוק. ודע עוד שאף לדעת רש"י ודעמי' דסוברים דפחות מכביצ' מקב"ט כתבו התוס' בפ' המצניע ובפ' כ"ש בד"ה הנזכר משם הר' יוסף דאע"פ שאוכל מקב"ט בפחות מכביצ' אינו מקבל הכשר בפחות מכביצה יע"ש ומשמע שאף לפי דעת ר"ת

דס"ל דמקב"ט מדרבנן אינו מקבל הכשר כלל ואפי' מדרבנן מדקאמר לאימת מתכשרי לכי סחוט ליה כו' בציר לי' שיעורא דדוחק הוא לומר דהך מתני' דטמא מת שסחט איירי בטומא' דאורייתא וכ"כ הר"ב ח"ה שם יע"ש אך מצאתי להתוס' בפ' אמרו לו די"ב ע"א בד"ה כיון שכתבו וז"ל וא"ת הא אמרינן בפ' כ"ש ליתי לשיעורי' ופי' הר"י לענין הכשר בפחות מכשיעור לא מקבל הכשר והכא בפה התינוק אין חלב כביצה וי"ל דמדרבנן לא בעי כביצה והתם היינו מדאורייתא עכ"ל והנרא' דאשתמיטתי' מהר"ב ח"ה ז"ל דבור זה ועיין בתוס' פרק העור והרוטב דקי"ח ע"א ד"ה שומר שכתבו וז"ל וא"ת לפי' ר"ת ורש"י דבעי כביצה לקבל טומא' מנ"ל צירוף בשומר להכניס דאימא קרא אתא להוציא ע"כ יע"ש וק"ל קצת דאף לדעת רש"י דלא בעי כביצה לקבל טומאה מ"מ לענין הכשר מודה דבעי כביצ' כמ"ש וא"כ תקשי להו אף לדעת רש"י ז"ל דמנ"ל צירוף בשומר להכניס שאם יש בו כביצה ע"י צירוף שומר מקבל הכשר וטומא' אימא דקרא לא אתי אלא להוציא וי"ל ודוק:

ויש להסתפק לדעת הסוברים דבפחות מכביצ' אינו מקבל טומא' מדאורייתא אי אמרינן הכי בקדשים ג"כ דומיא דתרומה שכתבו התוס' בפרק המצניע דאינו מקב"ט ומסתברא לי שדבר זה תלוי במחלוקת שלדעת רש"י שכתב בפ' כ"ש דל"ה דעצים ולבונה טומאתן מדרבנן והא דאמרינן דחיבת הקדש מכשירתן מדרבנן קאמר וכן כתב בפרק הקומץ רבה דכ"א יע"ש וכן הוא דעת רבינו בפ"י מהל' טו"א דין י"ז שמדין תורה להיות הבשר טמא צריך הכשר יע"ש ה"נ הכא לא מהני להו חיבת הקדש אך לדעת התוס' שם בפרק הקומץ ולדעת הראב"ד ז"ל דעצים ולבונה טומאתן מדאורייתא משום דחיבת הקדש מכשירתן ומשוי להו אוכלא ה"נ גבי אוכל פחות מכביצה אמרינן דחיבת הקדש משוי להו אוכלא אפילו לפחות מכביצה. והי' נרא' להביא ראי' לזה מההוא דגרסינן בפ' ג"ה דקי"א ר"י הגלילי אומר טמא שאכל את הטהור חייב טמא שאכל את הטמא פטור אמרו לו אף טמא שאכל את הטהור מכי נגע בו טמאו ופרכינן שפיר קאמרי לי' רבנן לר"י הגלילי יע"ש ואמאי לא קאמר דמשכחת לה באוכל כזית בשר קדש שאינו מקב"ט מדאורייתא וא"נ באוכלין שלא הוכשרו לדעת רבינו ועי' בתוס' שם שכתבו דיודעים היו דלא מיירי בתחב לו חבירו לתוך פיו וא"כ ה"נ אפשר לומר דיודעים היו דלא איירי בפחות מכביצה ודוחק וא"נ אפשר לומר דכיון דמדרבנן מקבלי טומא' לא מחייב עיין במש"ל רפ"ז מהל' תרומות יע"ש ועיין בתוס' פ' הערל דע"ג ד"ה טומאת עצמן שכתבו וז"ל אין להקשות כיון שיש אזהרה בטומאת עצמן ל"ל אזהרה לטומאת הגוף דנ"מ היכא שתחב לו בבית הבליעה א"נ בשלא הוכשר יע"ש ולפי שיטתם דאוכל

פחות מכביצ' אינו מקב"ט מדאורייתא עדיפא מינה הו"ל למימר דנ"מ היכא דאכל פחות מכביצה. שוב ראיתי להרשב"א ז"ל שכתב בפ' שלשה שאכלו דמ"ט אההיא דאמרינן התם דטעמא דר"מ דאמר דמי שיצא מירושלים ונזכר שהי' בידו בשר קודש דחוזר עלי' בכביצ' משום דחזרתו כטומאתו מה טומאתו בכביצ' אף חזרתו בכביצ' וז"ל לפי ר"ת שכתב דאוכלין אין מקבלין טומא' בפחות מכביצ' ניחא אבל לדברי רש"י ז"ל וכו' יע"ש הנה מבואר מדבריו דאפילו בקדשים ס"ל דפחות מכביצה אינו מקב"ט ודוק. וממ"ש רש"י בפרק יוה"כ דע"ט ד"ה נטלו במפה וז"ל ג' קולות נהג בו אחת שלא נטל ידיו אלא כרך ידיו במפה משום אנינות כו' יע"ש נראה דס"ל דבפחות מכביצ' אינו מקבל טומאה ובחזרתו בפרק אותו ואת בנו אך קשה דאפילו לדעת ר"ת דס"ל דאינו מקבל טומא' היינו מדאורייתא אבל מדרבנן מודו דבכ"ש מקב"ט וכמ"ש בפ' כ"ש וכיון שכן אמאי לא נטל ידיו רבי צדוק ואיך כתב רש"י דמשום אנינות כרך ידיו וכן הקש' מוהר"ם בן חביב בקונטרס תי"ה יע"ש ולע"ד נראה דס"ל לרש"י דכיון דנט"י בחולין משום סרך תרומה הוא דאי משום חולין גופייהו אין ב' עושה ג' כי הצריכו חכמים נט"י דוקא בכביצה אבל פחות מכביצ' דאפילו בתרומה עצמ' אינו מקבל טומא' אלא מדרבנן לא הצריכו וכ"כ הרב הנזכר שם לדעת הרוקח יע"ש ובהכי ניחא מ"ש התוס' שם בד"ה נטלו וז"ל פרש"י כו' ובחנם פי' כן דרבי צדוק כהן הי' והי' אוכל חולין על טהרת תרומה וידים שניות הן אפילו פחות מכביצ' מקבל טומא' כו' שיש לדקדק דכיון דס"ל דפחות מכביצ' מקבל טומאה א"כ מן הדין צריך נט"י לכל אדם ואמאי הוצרכו לומר דרבי צדוק כהן הי' והי' אוכל חולין על טהרת תרומה כו' וכמו שהקש' הרב הנזכר יע"ש. אך כפי מ"ש י"ל דהתוס' לשיטתיי' אזלי דפחות מכביצ' אינו מקבל טומא' מדאורייתא והלכך בפחות מכביצ' לא הצריכו נט"י דליכא למגזר אטו תרומה משום דהו"ל גזר' לגזר' ולא משום דר"צ כהן הי' והי' אוכל חולין על טהרת תרומה וא"כ לדידי' הו"ל בדין תרומה ומשו"ה כרך ידיו במפה כנ"ל. ועיין בחידושי הרשב"א בפ' המצניע שכתב דפחות מכביצה אינו מקבל טומא' אפילו מדרבנן והוכיח כן ממתני' דפרק י"ב דאהלות יע"ש ולא ידעתי מאי יענ' להוא דפ"ב דטהרות שהביאו התוס' בפ' הישן דף כ"ו דמוכח התם בהדיא דפחות מכביצ' מקבל טומא' לפחות מדרבנן ותו ק"ל ממתני' דפ' י"ב דפרה מ"ו דתנן המז' באזוב טמא אם יש בו כביצ' המים פסולים והזייתו פסול' אין בו כביצ' המים כשרים והזייתו פסול' ופי' הר"ש ז"ל שם משום דכתיב והזה הטהור על הטמא שיהא המז' טהור והאזוב טהור אך כפי מש"ל דאוכל כביצ' שנטמא ונחתך לפחות מכביצ' טומאתו לא פקע מיני' נרא' שאין ראי' כלל די"ל דהכא מיירי באזוב שמתחלתו הי' כביצ' ונחתך

לפחות מכביצ' וז"פ:

מעשה חושב (**לז**) דמדאורייתא לא מקבלי טומאה עד כביצה. כד הוינא טליא תמהתי על דעה זו שהיא נגד משנה ערוכה בזבחים דף ק"ו ומייתי לה בחולין דף ק"א ע"א דפליגי שם רבנן וריה"ג בטמא שאכל קודש טמא דלרבנן חייב ולריה"ג פטור א"ל רבנן לריה"ג אף טמא שאכל את הטהור ביין שנגע בו טמאהו וקאמר הש"ס התם שפיר קאמרי לי' רבנן לריה"ג ע"ש. וא"כ לדעה זו דעכ"פ מדאורייתא אין אוכל מקבל טומאה בפחות מכביצה והרי לענין חיובא דטמא האוכל קודש סגי בכזית א"כ מאי קאמרי לי' רבנן לריה"ג כיון דנגע בו טמאהו מי לא איירי דלא אכל אלא כזית דחייב עליו משום טומאת גופו בשיעור זה והמאכל נשאר בטהרתו כיון דאין בו כביצה שהוא שיעור לקבל טומאה מדאורייתא והוא פלא בעיני אולם שמעתי שהגאון בעל שו"ת תפארת צבי תמה בזה ג"כ ולא תירץ כלום בזה. ואולי דכיון שעכ"פ מדרבנן א"צ כביצה א"כ תו לא מקרי קודש טהור דעכ"פ מחולל מקרי עיין בגליון ודו"ק:

(**לח**) דעצים ולבונה טומאתן מדאורייתא משום דחיה"ק מכשירתן כו'. לא ידעתי למה לא הביא הגאון המחבר שגם דעת התוס' כן ממה שכתבו בחולין דף ק"א ע"א ד"ה בנטמא כו' דידעו רבנן דלא מיירי בשתחב לו חבירו כו' ומדשתקו מהכשר אלמא דס"ל להתוס' כהראב"ד דחיה"ק מכשיר מה"ת. (ועי' תוס' ריש חולין וצ"ע). והא דהתוס' יבמות דע"ג ע"ב בד"ה טומאת עצמן כו' כתבו שם בתירוצם דמיירי בשלא הוכשר י"ל דקאי התם אתרומה אבל קודש י"ל דא"צ הכשר:

הנה הלום ראיתי שהגאון המחבר ז"ל עמד כאן בתמיהתי שהבאתי לעיל באות ל"ז, אולם מה שרצה לומר דכי היכי דלהראב"ד ז"ל חיה"ק מכשיר ומשוי להו אוכלא ה"נ גבי אוכל פחות מכביצה אמרינן דחיבת הקודש משוי להו אוכלא הדמיון הזה קשה דמשום חיה"ק לא אמרינן דפחות מכשיעור שיעור דמי ואינו ענין למאי דחיבת הקודש מכשיר למשוי אוכלא הגע עצמך דא"כ גם לענין אכילה נימא דמחייב בכ"ש משום דחיבת הקודש משוי לפחות מכשיעור כמו שיעור כזית אע"כ דלא מהני חיבת הקודש אלא לענין איכות האוכל ולא בכמות משום דהא דאמרינן דחיבת הקודש מכשיר אין הכונה דרחמנא אחשבה דא"כ הרי גם לענין אכילה נמי הי' צ"ל הכי ולחייב בכל שהוא אלא דמטעם דקודש הוא הבעלים מחשבין להו אוכלא ואף בלי הכשר נטמא וזה לכאורה לא שייך לענין שיעור:

וכל דבר שטבולו במשק' צריך נט"י כו'. כתב מרן ב"י בסי' הנזכר וז"ל והא דדבר שטיבולו במשק' צריך נט"י דוקא בשטיבולו באחד מז' משקין אבל שאר משקין אין

מקבלין טומא' כלל וכמ"ש הרמב"ם בפ"א מהל' טו"א כו' עכ"ל עיין בהראב"ד ז"ל שם שהשיג על ר' וז"ל לא מצאתי שאין מקבלין טומא' כלל אלא שאין מצטרפין אוכלין דתנן במתני' טבול יום עיסה שהוכשר' במשק' ונלושה במי פירות כו' ועיין במרן כ"מ ז"ל שכתב וז"ל ואני אומר דאדרבא משם ראי' לדברי רבינו שאם כדברי הראב"ד ז"ל הו"ל למתני עיס' שהוכשר' ונלוש' במ"פ דהוי משמע דמי פירות קאי גם אהוכשרו כו' יע"ש. ודבריו תמוהים שהרי לדעת הראב"ד עכ"ל דס"ל דאע"ג דמ"פ אין מכשירין את האוכל מ"מ אינהו גופייהו מקבלין טומא' דאלת"ה תקשי לי' מתני' דפי"א דתרומ' וא"כ ע"כ הראב"ד אזיל ומודה דעיס' שהוכשרו במשק' מז' משקין קאמר ומש"ה קאמר ר"א דפסל את כולה משום דס"ל דמ"פ אע"ג דאין מכשירין מצטרפין את האוכל ור"ע ס"ל דכיון דאין מכשירין אין מצטרפין ואה"נ דמהך מתני' ליכא ראי' כלל דמ"פ מקבלין טומאה כיון דמתני' בשהוכשרה בז' משקין איירי אלא דהראב"ד לא בא לומר אלא שלא מצא שאין מקבלין טומאה אלא שאין מצטרפין וכן ראיתי להר"ב בני יעקב בהגהותיו שתמה עליו כן יע"ש:

ועוד אני מוסיף תמי' על תמיהתו לדברי מרן שדעת הראב"ד דעיסה שהוכשר' במשק' במ"פ קאמר מההיא דגרסינן בירושלמי פרק ב' דחל' והביאו הר"ש שם אמתני' דתנן עיס' שנילוש' במי פירות חייבת בחל' ונאכלת בידים מסואבות אר"י בר חנינא דר"א איש ברתותא היא דתנינן תמן כו' פסל את כולה יע"ש ואם איתא היכי מצי אתיא כר"א איש ברתותא הא ר"א איש ברתותא ס"ל דמ"פ מכשירין ומתני' דקתני דנאכלת בידים מסואבות ואי מ"פ מכשירין הרי הוכשרו ע"י ומקבלין טומא' מהידים אלא ודאי כדכתיבנא:

ובהיותי בזה דרך אגב חזות קש' הוגד לי בדברי מרן ז"ל בפ"ו מהל' בכורים די"ב שכתב וז"ל ועיס' שנילוש' כו' משנ' פ"ב דחלה ואע"ג דבירושלמי אמר ריב"ח דמתני' כר"א ולא כר"ע משם ר"י הא ר"י פליג עלי' דריב"ח ואמר ד"ה היא ועוד דאפילו לריב"ח כיון דמשם רבי יאושע היא דאפליגו אפשר דר"א איש ברתותא בתרייתא ושפיר דמי למימר הכי מדסתם לן תנא כותי' יעיין שם. והנה מה שהוצרך מרן לזה אע"פ שרבינו ז"ל לא הזכיר אלא עיס' שנילוש' בז' משקין משום דמשמע לי' דמדלא חילק בין עיס' שנילוש' במ"פ לז' משקין משמע דס"ל דחד דינא אית להו וכן כתב ב"י י"ד סי' שנ"ט יע"ש. אך מ"ש ועוד דאפילו לריב"ח כו' ק"ל טובא שהרי רבינו ז"ל פסק בהדיא כר"ע בפ"ח מהלכות טו"א דין י"ו וז"ל עיס' שהוכשר' במשק' ונלוש' במ"פ ונגע בה טבול יום לא פסל אלא מקום מגעו ע"כ וכתב מרן וז"ל וכר"ע מחבירו עכ"ל וא"כ איך כתב בדעת רבינו דאפילו

לריב"ח שפיר דמי למפסק כר"א וצ"ע ועיין בטי"ד סי' הנזכר שכתב משם הרא"ש ז"ל דעיס' שנלוש' במ"פ אינ' חייבת בחל' אם לא בתערובות מים ונ"ל דדוקא נקט תערובות מים אבל בתערובות שאר משקין לא מהני אא"כ הרוב מז' משקין וכמ"ש רבינו בפי"ו מהל' טו"א דין ד' וז"ל וכן מ"פ שנתערבו בז' משקין הולכין אחר הרוב נתערבו במים כ"ש הרי הכל משקה ומטמא טומאת משקין ומכשיר ועי' בהראב"ד שם שהשיג עליו וכתב דאפילו בתערובת מים בעינן רובא יע"ש ויש לגמגם על מרן הב"י שכתב בסי' הנזכר ונכון לערב עם הביצים יין או שמן כו' כדי שתהא מוכשרת ע"י והו"ל חל' טמא' ונשרפת וכן פסק בש"ע וז"ל יש ליזהר שלא ללוש במ"פ אא"כ יערב בהן מז' משקין עיין שם ולא ביאר דבשאר משקין חוץ מן המים צריך שיערב בהן רוב משאר משקין כדי שיוכשרו כמ"ש ועיין בהר"ש פ"ב דמכשירין מ"ב יע"ש. ולדעת רבינו דס"ל דבמים אפילו כ"ש מהני הוקש' אצלי לכאור' מהא דגרסינן בפרק המוכר פירות דפ"ז אמרינן משם ר"ש בן יהוצדק כדרך שאמרנו לענין איסורן כך אמרו לענין הכשירן ופרכינן בגמ' הכשירן דמאי אי דמייא אכשורא מכשר אי דחמרא אכשורי מכשר ופי' רשב"ם ז"ל וז"ל על איז' הכשר הוצרך לומר כך כו' ומאי נפק"ל מינ' אי הוי חמרא או מיא כו' יע"ש והשתא לדעת רבינו מאי קושיא הא נ"מ טובא דראשון ושני דינן כיין ואי נתערבו במ"פ אינן מכשירין עד שיערב בהן רוב ושלישי הוי מים ואי נתערבו בכ"ש הרי הן מכשירין. אמנם במעט עיון נרא' דלק"מ כפי מ"ש רשב"ם ז"ל שם בד"ה כך אמרו וז"ל וכל הני חומרות דרבנן נינהו דמדאורייתא כולהו חשיבא מים בעלמא ואפי' ראשון ושני יע"ש וא"כ כיון דמדאורייתא הוי כמים כי אמרו חכמים שדינן כיין אינו אלא להחמיר אבל להקל ודאי דלא אמרו ולענין הכשר נמי אפי' נתערבו כ"ש הרי הן מכשירין ומשו"ה לא משני הש"ס הכי והוצרך לדחוקי דלא צריכ' שתמדו במי גשמים דכי היכי דהחמירו לענין איסורן החמירו נמי לענין הכשרן ואמרו שדינן כיין לענין דלא בעינן מחשבה וזה פשוט. ומן האמור בזה נרא' שאין צורך למ"ש הר"ב מטה יוסף בת"ב סי' ח"י שמ"ש מרן הב"י בסי' זה דבשר צלי טעון נטיל' מפני שיש בו משק' טופח ובודאי שאין כונתו על מוהל היוצא מן הבשר דההוא מ"פ הן אלא כונתו על לחלוחית המים שנשאר בבשר ממי הדחה שהדיחו אותה קודם הצלייה דהיינו משום דס"ל דהמים הן יותר מן המוהל היוצא מן הבשר אבל אה"נ דאם הרוב הוא משאר משקין א"צ נטילה עכ"ל יע"ש ולפי מ"ש אין צורך לזה דאע"ג דבשאר משקין שנתערבו עם מ"פ אזלינן בתר רובא במים אפי' בכ"ש הן מכשירין ומקבלין טומא' כדעת רבינו ומש"ה בבשר צלי טעון נטילה לדעת מרן כנ"ל: